

Pagrindiniai klausimai:

- Kiek lėšų Lietuvoje skiriama švietimui?
- Švietimui skiriamų lėšų paskirstymo principai
- Ikmokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo finansavimas
- Bendrojo ugdymo finansavimas
- Profesinio mokymo finansavimas
- Aukštojo mokslo studijų finansavimas
- Neformaliojo vaikų švietimo finansavimas

ŠVIETIMO FINANSAVIMAS: kiek, kam ir kaip

Lyginant įvairių šalių švietimo būklę dažniausiai remiamasi švietimui skiriamų lėšų kiekiu ar bendrojo vidaus produkto dalies rodikliais. Tai sukuria įspūdį, kad aktualiausias ir bene vienintelis švietimo finansavimo klausimas yra kiekis. Tačiau iš tiesų švietimo finansavimas yra sudėtingas valdymo įrankis, kuris priklauso nuo daugelio aspektų – valstybės švietimo biudžeto dydžio, skirstymo principų ir būdų, dotacijų gavėjų pasirinkimo, dotacijų paskirties ir naudojimo reglamentavimo konkretumo, priežiūros ar atskaitomybės. Šių aspektų derinys sudaro finansavimo politiką, neatskiriamą nuo bendrosios švietimo politikos ir turinčią lemiamą įtakos ne tik šalies švietimo būklei, bet ir visuomenės darnai, solidarumui, išsilavinimui, konkurencingumui ir kt.

Švietimo finansavimo modelių tobulinimas ar keitimas kartais pateikiamas tik kaip techniniai administravimo sprendimai. Bet pasirenkant švietimo finansavimo modelius visada tenka spręsti bent tris švietimo politikos klausimus:

- lygybės, tai yra teisingo mokymosi galimybių ir išteklių paskirstymo, mokymosi prieinamumo šalies gyventojams užtikrinimo;
- finansavimo adekvatumo, tai yra pakankamumo pageidaujamiems rezultatams pasiekti, visuomenės ir asmenų poreikiams tenkinti, pageidaujamai kokybei garantuoti;
- efektyvumo, tai yra ekonomiško valstybės išteklių naudojimo neprarandant rezultatyvumo.

Šiuo metu, svarstant švietimo finansavimo problemas ir jo modelių keitimo galimybes, šie klausimai aktualūs ir mūsų šalyje. Jie turėti omenyje šiame trumpaštyje aptariant Lietuvos švietimo finansavimo būklę ir neturėtų būti pamiršti kuriant jo tobulinimo sprendimus.

Pagrindinės išvados

- Lietuvoje daug dėmesio skiriama valstybės dotacijos švietimui skirstymo tobulinimui (metodikoms), tačiau tai nelabai gelbsti, kai vieno asmens mokymuisi, lyginant su kitomis Europos valstybėmis, skiriama beveik mažiausiai lėšų.
- Pagrindinis mūsų šalies švietimo finansavimo principas yra „pinigai mokiniui“. Įvairiuose švietimo lygmenyse – ikimokyklinio, bendrojo, aukštojo – jo poveikis šiek tiek skiriasi, tačiau visuose lygmenyse jo taikymas buvo veiksmingas siekiant tų tikslų, dėl kurių buvo pasirinktas – švietimo finansavimo skaidrumo, lygybės, teisingumo. Tais atvejais, kai mokinio krepšelio principo taikymo poveikis ne visai priimtinas, jis koreguojamas tikslinėmis valstybės dotacijomis.
- Daugiausia įtampos ir nepasitenkinimo šiuo metu kelia bendrojo ugdymo finansavimas. Nuolat mažėjant mokyklinio amžiaus vaikų, klasių ir mokyklų skaičiui, didėja ugdymo lėšų poreikis, be to, netolygiai. Trūkstant lėšų, kartais suabejojama mokinio krepšelio principo teisingumu, nors pakaktų iš esmės pertvarkyti krepšelio metodiką ir, jei reikia, numatyti šį finansavimo būdą papildančias tikslines dotacijas.

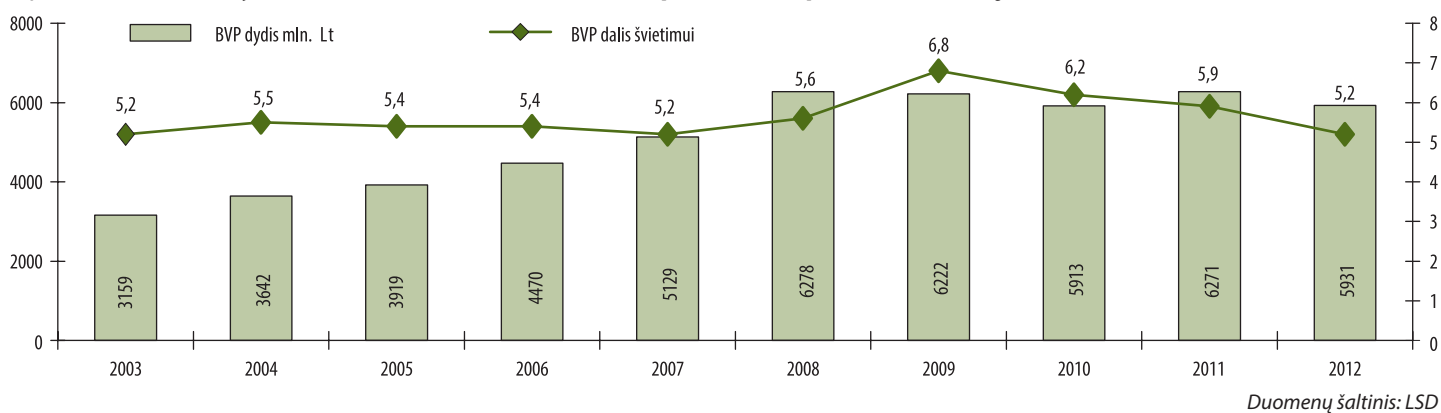
KIEK LĒŠŲ LIETUVOJE SKIRIAMA ŠVIETIMUI?

Kuriant Valstybinę švietimo strategiją 2003–2012 metams su-tarta, kad švietimas yra prioritetinga valstybės veiklos sritis, le-mianti šalies pažangą, todėl jam skiriamos lėšos turėtų sudaryti ne mažiau kaip 6 proc. bendrojo šalies vidaus produkto (BVP). Užsibrėžtus 6 BVP procentus švietimui skiriamos lėšos pasiekė ir viršijo tik 2009 m., kai dėl ūkio krizės ėmė sparčiai mažėti bendras BVP dydis, o švietimo biudžeto mažėjimas buvo lėtesnis. Šiuo metu, ūkiui atsigaunant, švietimui tenkanti BVP dalis nukri-to iki 5,2 proc. (žr. 1 pav.). Švietimui skiriamos BVP dalies mažini-mas yra sunkiai paaiškinamas, nes nuo 2010 metų vienam šalies

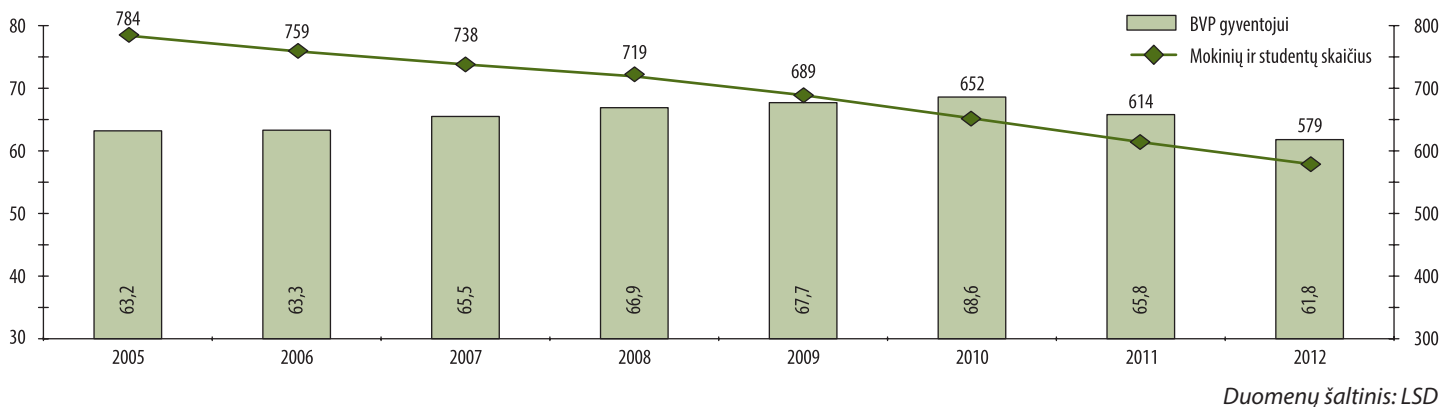
gyventojui tenkantis BVP sumažėjo apie 10 proc., o mokinių ir studentų skaičius mažėjo labai panašiai – apie 12 proc. (žr. 2 pav.), tad šalies galimybės finansuoti švietimą nepasikeitė.

Lyginant BVP dalies, tenkančios švietimui Lietuvoje, dydį su kitų Europos valstybų, matyti, kad 2010 m. (naujausi Eurostato tei-kiami duomenys) Lietuva tik šiek tiek atsiliko nuo Europos šalių vidurkio (žr. 3 pav.). Tačiau lyginant su lėšomis, tenkančiomis vie-no mokinio ar studento mokslui Europos valstybėse, ugdymas Lietuvoje yra vienas pigiausių – nuo Europos šalių vidurkio atsi-liekame beveik du kartus ir esame vieni paskutinių (žr. 4 pav.).

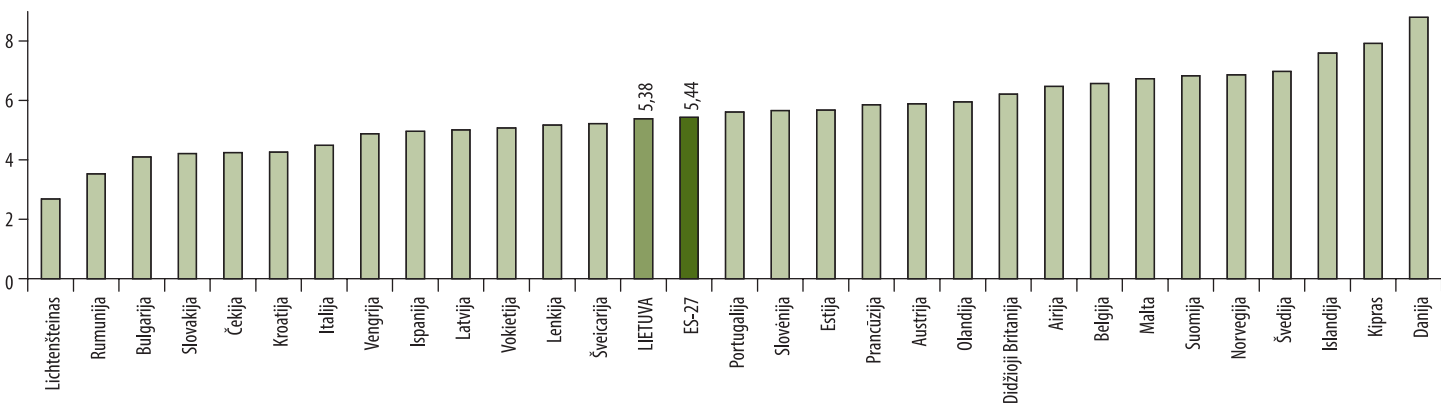
1 pav. Bendros valstybės biudžeto išlaidos švietimui kaip BVP dalis (proc.) ir mln. litų

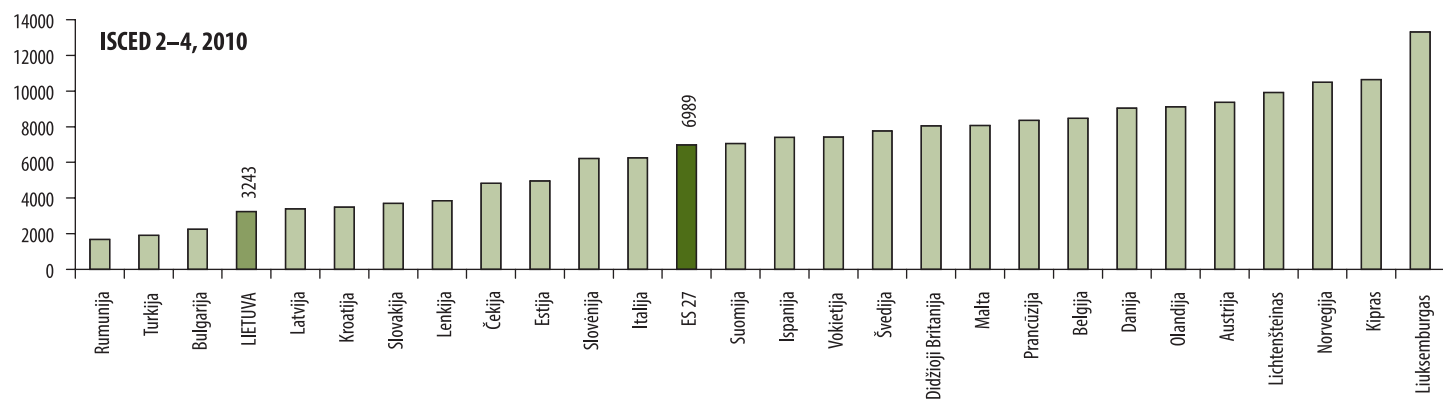
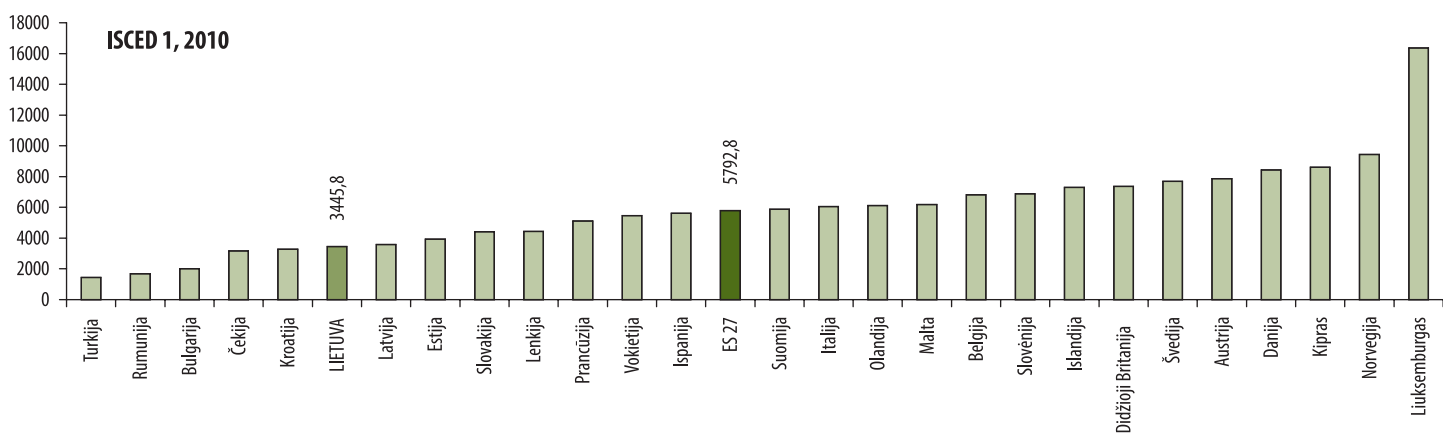
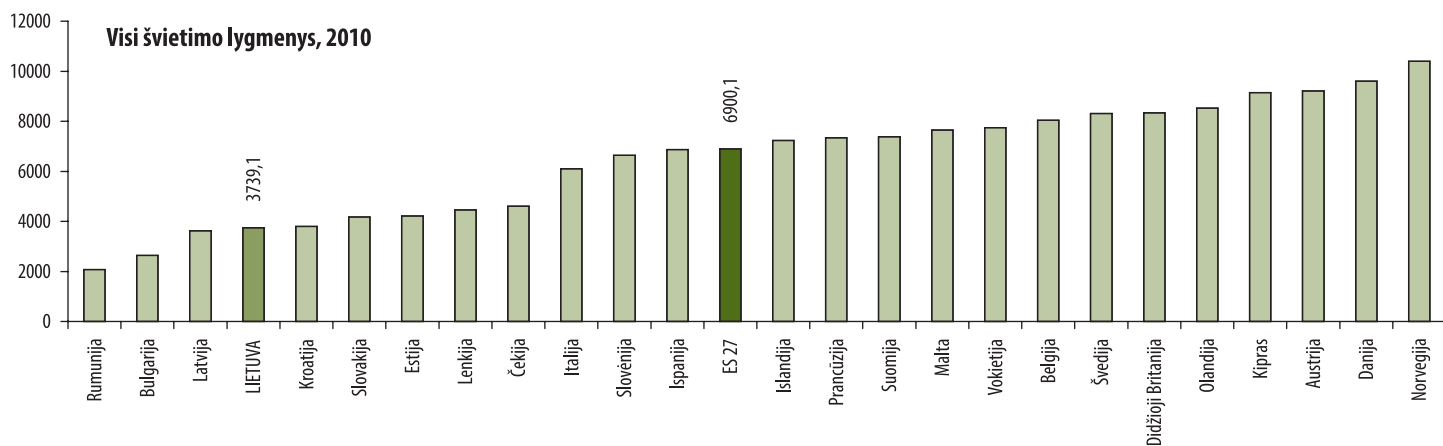
2 pav. Bendrasis vidaus produktas, tenkantis vienam gyventojui (tūkst. litų), ir mokinių bei studentų skaičius (tūkst.) 2005–2012 m.

3 pav. Bendros valstybės biudžeto išlaidos švietimui kaip BVP dalis (proc.) 2010 m. Europos valstybėse

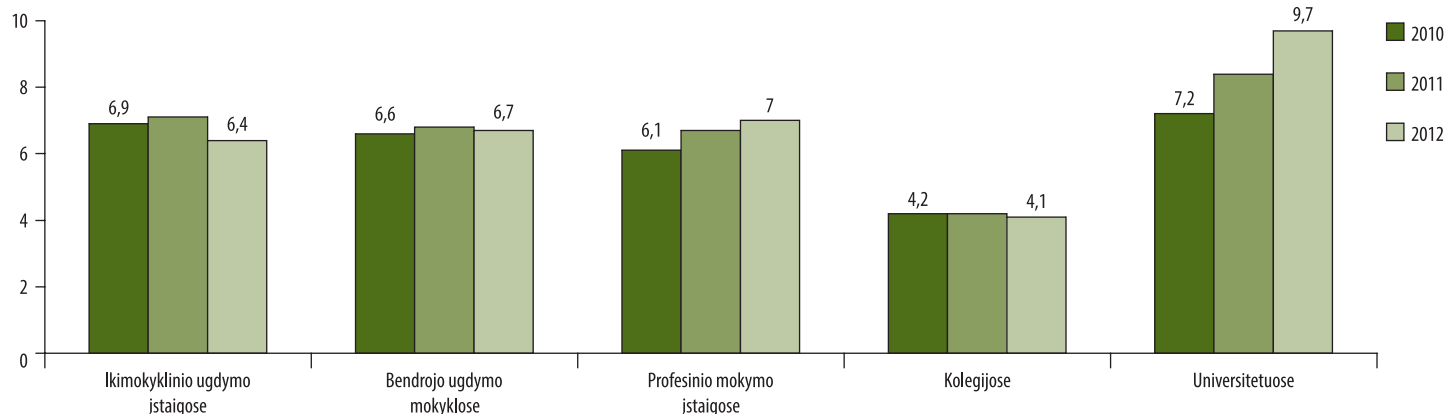
4 pav. Vienam bet kurioje – valstybinėje ar privačioje – mokykloje besimokančiam asmeniui (mokiniui ar studentui) tekusios lėšos, perskačiuotos perkamosios galios standartais, Europos valstybėse 2010 m.

Vienam besimokančiam asmeniui tenkanti valstybės lėšų suma pastaraisiais metais šiek tiek svyruoja, tačiau apskritai, išskyrus studijas universitetuose, kinta nežymiai (žr. 5 pav.). Vieno asmens studijoms tekusios lėšos prieš trejus metus nedaug skyrėsi nuo vaiko ugdymui

ikimokyklinėje įstaigoje skirtų lėšų (apie 7 tūkst. litų per metus), tačiau 2012 m. jau smarkiai jas lenkė (9,7 tūkst., o vaiko ugdymui ikimokyklinėje įstaigoje tekusios lėšos sumažėjo iki 6,4 tūkst.). Mažiausiai valstybei kainuoja vieno asmens studijos kolegijose.

5 pav. Valstybės ir savivaldybių biudžetų lėšos, tekusios vienam besimokančiam asmeniui, tūkst. litų

Duomenų šaltinis: LSD

Valstybės nevienodai paskirsto vieno asmens mokymuisi tenkančias lėšas įvairiems švietimo sistemos lygmenims, nes tai priklauso nuo daugelio veiksnių:

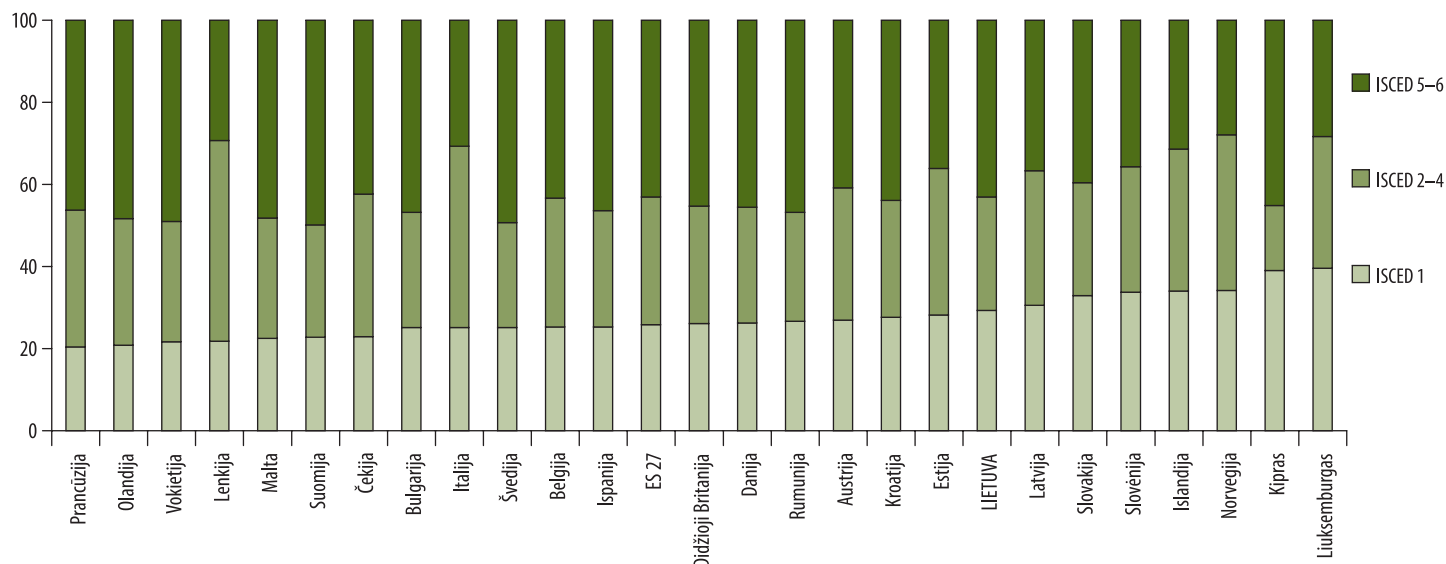
- politinių prioritetų (pavyzdžiui, kuriose srityse atliekamos daugiau investicijų reikalaujančios reformos ar kur reikia gerinti mokymo kokybę);
- gyventojų tankumo, mokyklų tinklo ypatumų ir klasių ar grupių dydžio;
- privataus kapitalo indėlio, palengvinančio valstybės našta finansuojant tam tikro lygmens švietimą.

Lyginant įvairiuose švietimo lygmenyse vieno asmens ugdymui (mokymui) skiriamas lėšas matyti, kad Europos valstybės jas skirsto labai netolygiai (žr. 6 pav.). Tariant, kad asmens ugdymui ISCED 1, ISCED 2–4 ir ISCED 5–6 lygmenyse tekusių lėšų suma sudaro 100 proc., lygmenų dalys 2010 m. buvo tokios:

- vienam vaikui pradinio ugdymo lygmenyje (ISCED 1) teko nuo 20 proc. (Prancūzijoje, Olandijoje, Vokietijoje) iki 40 proc. (Liuksemburgas, Kipras) bendros vieno asmens ugdymui (mokymui) visuose lygmenyse tekusios sumos;
- pagrindinio, vidurinio ugdymo ir pavidurinio ne aukštojo mokslo lygmenyse (ISCED 2–4) – nuo 15 proc. (Kipras) iki beveik 50 proc. (Lenkija);
- aukštojo mokslo lygmenyje (ISCED 5–6) – nuo 30 proc. (Norvegija, Lenkija, Italija) iki 50 proc. (Olandija, Vokietija, Malta, Suomija, Švedija).

Lietuvoje gana daug lėšų skiriama vieno pradinuko ugdymui (apie 30 proc. bendros vieno asmens ugdymui ar mokymui tenkančios sumos), nedaug – mokymuisi ISCED 2–4 lygmenyse (apie 25 proc.) ir vidutiniškai – studijoms (apie 45 proc.).

6 pav. Vienam įvairiuose švietimo lygmenyse besimokančiam asmeniui (mokinui ar studentui) tekusių lėšų dalis (proc.) Europos valstybėse 2010 m.

Duomenų šaltinis: Eurostatas

Lietuvos švietimo finansavimui būdinga tai, kad, nors visų švietimo lygmenų ir programų finansavimą siekiama pagrįsti krepšelio principu, jo skyrimo būdas, tikslai ir poveikis švietimo sistemoje skiriasi. Šie aspektai toliau aptariami smulkiau.

lio principu, jo skyrimo būdas, tikslai ir poveikis švietimo sistemoje skiriasi. Šie aspektai toliau aptariami smulkiau.

2 lentelė. **Mokinio krepšelio principo įvairovė pasaulio valstybėse**

Kam skiriama?		
Kiekvienam	Tam tikroms socialinėms grupėms	Pasirenkantiems tam tikrą mokymosi vietą ar būdą
Kokia suma skiriama?		
Dengianti visus mokymo(si) kaštus		Daliai mokymosi kaštų
Ar kiekvienam asmeniui skiriama vienoda suma?		
Visiems vienoda	Nevienoda – indeksuojama pagal poreikius, taikant svertinius koeficientus	
Ar mokiniai gali rinktis mokyklą?		
Gali	Negali – privalo lankyti priskirtą	Negali, nes nėra iš ko rinktis
Ar mokykla gali rinktis mokinius pagal atrankos kriterijus?		
Gali	Negali	Gali, jei prieš tai įvykdo tam tikrus reikalavimus, pavyzdžiui, priima aplink gyvenančius mokinius
Kaip mokykla gauna lėšas?		
Tiesiogiai iš centrinės valdžios		Per vietos valdžią, kuri turi teisę dalį perskirstyti

IKIMOKYKLINIO IR PRIEŠMOKYKLINIO UGDYMO FINANSAVIMAS

Principas „pinigai paskui vaiką“ priešmokykliniame ugdyme taikomas nuo 2003 m., ikimokykliniame ugdyme – tik nuo 2011 m. Įdiegiant ikimokyklinio ugdymo krepšelį buvo sprendžiamos dvi problemos:

- nedidelės, lyginant su kitomis Europos valstybėmis, ugdymo aprėpties, kurią lėmė nepakankamas šio ugdymo prieinamumas didmiesčiuose ir tėvų motyvacijos trūkumas kaime ir miesteliuose;
- labai netolygūs vieno vaiko ugdymo kaštai savivaldybėse (savivaldybių duomenimis, 2010 m. jie svyravo tarp 3 ir 17 tūkst. Lt per metus vaikui).

Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo krepšelis skiriamas 4 ugdymo valandoms per dieną (20 val. per savaitę) finansuoti ir turi visas mokinio krepšelio lėšų dalis: lėšos pedagogų atlyginimams, mokymo priemonėms, kvalifikacijos tobulinimui, vaikų pažintinei veiklai, konsultavimui, valdymui ir pagalbai, informacinėms ir komunikacinėms technologijoms. Kitas reikiamas lėšas teikia ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo įstaigos steigėjas – dažniausiai savivaldybė. Ikimokyklinuko krepšelio dydis nuo 2011 m. nekinta – 2 555 Lt per metus vaikui, 3 450 Lt – specialiųjų ugdymosi poreikių turinčiam vaikui.

Ikimokyklinio ugdymo krepšelio, skiriamo neatsižvelgiant į tai, kokio pavaldumo – valstybinėje ar privačioje – įstaigoje ugdomas vaikas, įdiegimas stabilizavo finansavimą ir sudarė ekonomines paskatas privatiems darželiams steigti: jų skaičius padidėjo nuo 4 2010 m. iki 66 2013 m. Tai padėjo spręsti vietų trūkumo miesto darželiuose klausimą.

Vaikų, lankančių ikimokyklinio ugdymo įstaigas, skaičius nuo 2010 m. iki 2013 m. pavasario padidėjo apie 13 tūkst. (ŠMM duomenys). Vaikų iki 3 metų ugdymo aprėptis 2010–2012 m. išaugo nuo 25,9 iki 31,4 proc., 3–6 metų vaikų ugdymo aprėptis – nuo 79,3 iki 82 proc. (LSD duomenys), taigi krepšelio principo taikymas buvo veiksmingas.

Nors ikimokyklinuko krepšelis padidino ikimokyklinio ugdymo patrauklumą ir prieinamumą gyventojams, Lietuvos savivaldybių asociacija teigia, kad šis ugdymas gerokai sumažino savivaldybių biudžetus. Lėšos krepšeliui kasmet paimamos iš savivaldybių biudžetų (5,26 procento prognozuojamų gyventojų pajamų mokesčio įplaukų) ir centralizuotai perskirstomos pagal ikimokyklinio ugdymo įstaigas lankančių vaikų skaičių. Todėl, viena vertus, savivaldybei naudinga didesnė ugdymų vaikų dalis, bet, kita vertus, tai didina ir jos pačios lėšų poreikį ugdymui kitą dienos dalį apmokėti. Lėšų pritrūksta ir dėl netiksliai prognozuojamo vaikų ugdymo įstaigose daugėjimo – dėl to 2011–2012 m. teko papildomai skirti lėšų (6,7 mln. iš valstybės biudžeto ir 7 mln. ESF lėšų).

Savivaldybės, kad nereikėtų skirti lėšų lopšeliams ir darželiams, dirbantiems ilgiau nei 4 val. per dieną, didina vaikų skaičių grupėse iki viršijančio normas, vasaros metu jungia įstaigas ar grupes, kai kurias uždaro, trumpina darbo laiką, mažina darbuotojų etatų skaičių ir griebiasi kitokių panašių priemonių.

Svarstoma galimybė nuo 2014 m. pradžios finansuoti ne 4 valandų, o 8 val. per dieną (40 val. per savaitę) ugdymą. Dvigubai padidinus ikimokyklinio ugdymo krepšelį, papildomai reikėtų skirti apie 230 mln. Lt.

BENDROJO UGDYMO FINANSAVIMAS

Bendrojo ugdymo mokyklų finansavimas susideda iš mokinio krepšelio lėšų, skiriamų iš valstybės biudžeto, ir aplinkos lėšų, kurias skiria steigėjas (didžioji dalis steigėjų Lietuvoje – savivaldybės). Krepšelio pinigai gali būti naudojami tik su ugdymu susijusioms veikloms, t. y. mokytojų atlyginimams, kvalifikacijos kėlimui, vadovėlių pirkimui ir kt. Su ūkiu susijusios išlaidos apmokamos aplinkos lėšomis.

Bendrojo ugdymo, kurio didžiąją dalį sudaro privalomas ir valstybės garantuojamas švietimas, finansavimo modelis yra sudėtingesnis nei neprivalomo, klientų pasirenkamo švietimo, jame daugiau prieštaravimų.

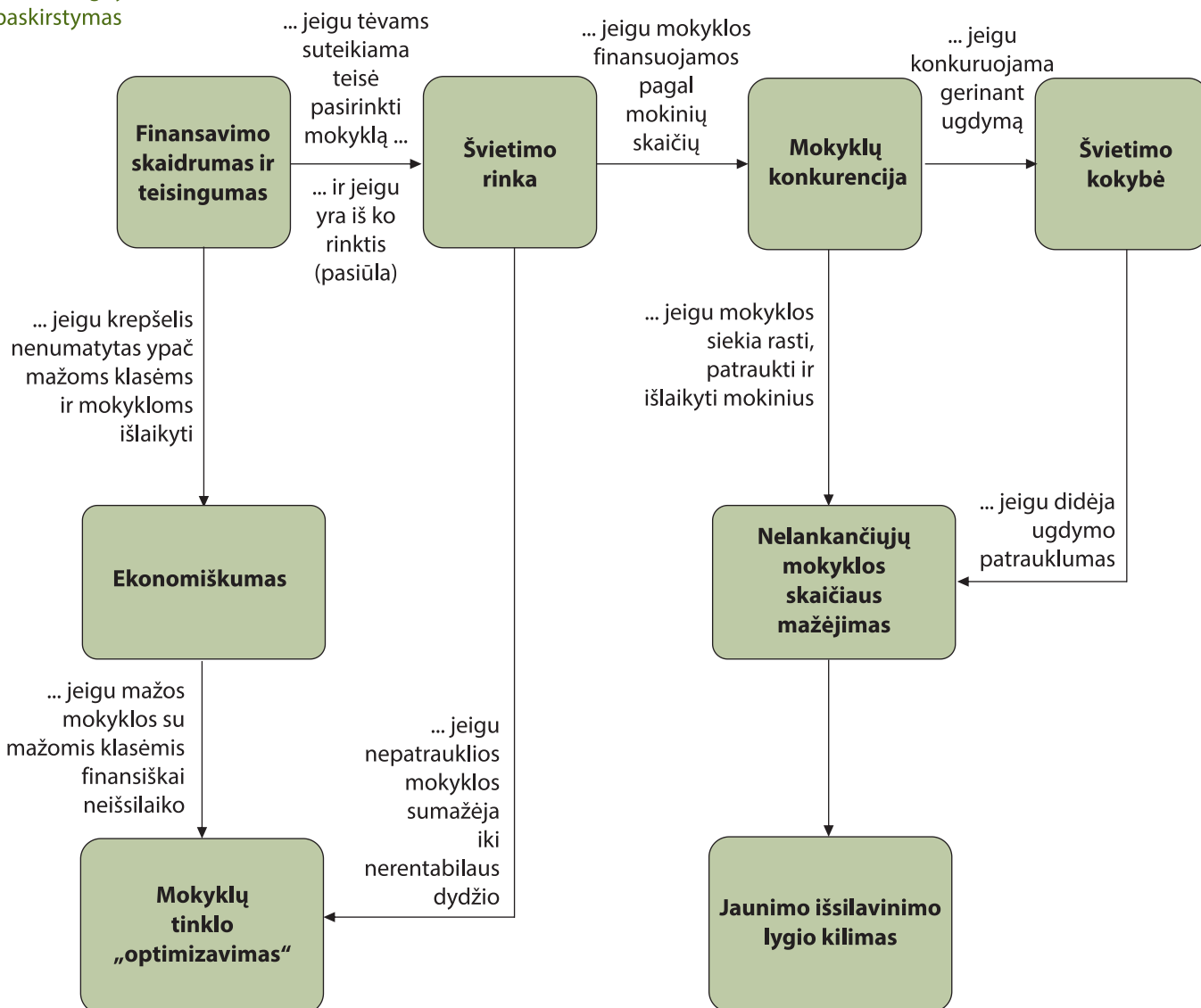
2002 m., įdiegiant bendrojo ugdymo krepšelį, teigta, kad jis turėtų padėti išspręsti šias problemas:

- mokiniui tenkančių lėšų įvairiose mokyklose ir savivaldybėse įvairovės;
- neekonomiško finansavimo – perteklinio mokyklų tinklo, mažų klasių;
- lėšų ugdymui ir mokytojų atlyginimams stygiaus;
- mokyklų nesavarankiškumo;
- nepakankamos ugdymo kokybės;
- ekonominių paskatų steigtis nevalstybinėms mokykloms nebuvimo.

Teorinis mokinio krepšelio poveikis parodytas 8 pav.

8 pav. Teorija, kuria buvo pagrįstas bendrojo ugdymo mokinio krepšelio įdiegimas¹

Vienodas centralizuotas
lėšų asmens ugdymui
paskirstymas

¹ Rekonstruota pagal: Pliškšny A. *Education funding and payment system in Lithuania*. Kn.: *Transparency in Education in Eastern Europe* (2009). Open Society Institute ir kitus šaltinius.

Per pirmąjį mokinio krepšelio taikymo dešimtmetį paaiškėjo ir šio finansavimo būdo veiksmingumas, ir nepasiteisinę lūkesčiai, ir problemos.

Teigiamas bendrojo ugdymo mokinio krepšelio poveikis:

- tolygus, visoje šalyje vienodas mokinio ugdymui skirtų lėšų paskirstymas, lemiantis vienodesnę švietimo prieinamumą neatsižvelgiant į gyvenamąją vietą;
- mokyklų finansavimo skaidrumas, sudarantis sąlygas mokyklai pasiskaičiuoti jai priklausantį ugdymo biudžetą ir apsaugantis nuo steigėjo šališkumo ir savivalės;
- švietimui skirtų lėšų naudojimo ekonomiškumo padidėjimas dėl krepšelio poveikio mokyklų tinklui ir klasių dydžiui;
- mokyklos nelankančių vaikų skaičiaus sumažėjimas ir pagrindinį bei vidurinį išsilavinimą įgijusių jaunuolių dalies padidėjimas.

Nepasiteisinę lūkesčiai:

Krepšelio principas neturėjo tokios įtakos ugdymo kokybei, kaip buvo tikėtasi, nes:

- kai kuriose vietovėse dėl mažo gyventojų tankumo ir didelio atstumo tarp mokyklų, mažo mokyklų skaičiaus ar rinktis mokyklą neleidžiančios savivaldybių politikos tiesiog nėra alternatyvios ugdymo pasiūlos, skatinančios mokyklas konkuruoti;
- mokyklos konkuruoja patrauklumu, o šis gali reikšti ne tik geresnį ugdymą, bet ir menkesnius reikalavimus mokiniams;
- nuolatinis mokinių skaičiaus mažėjimas ir su tuo susijęs mokyklų tinklo tvarkymas kėlė įtampą, trukdančią susitelkti;

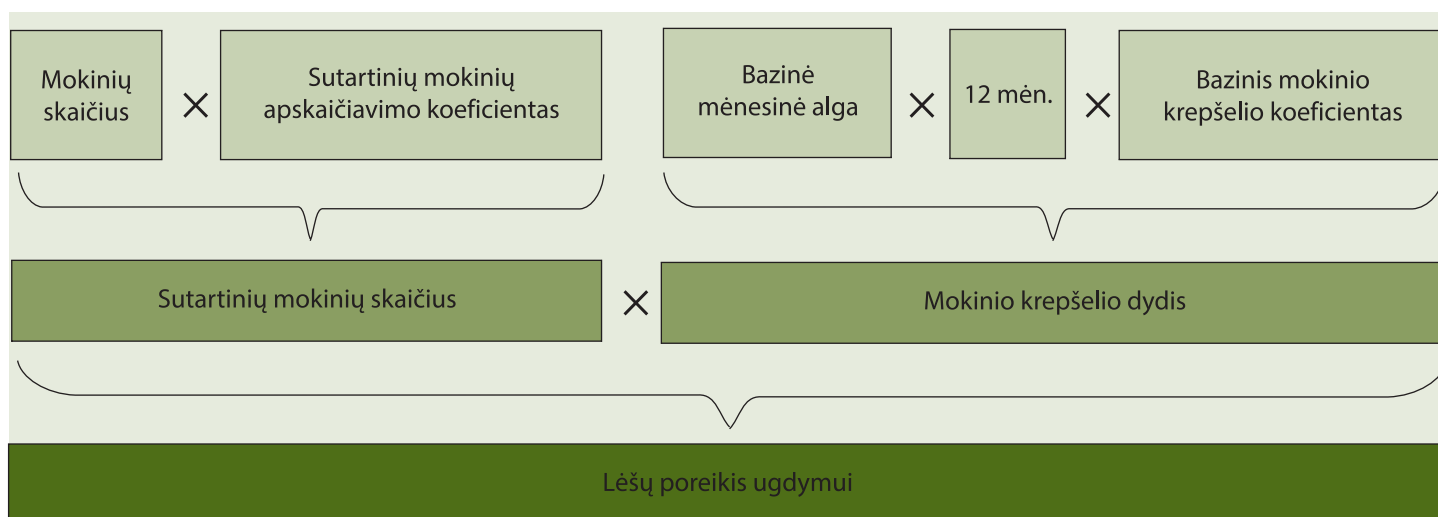
- pertvarkant mokyklų tinklą mokyklų veiklos kokybė ne visada tapdavo pagrindiniu jų išlikimą lemiančiu kriterijumi ir „nuvertėjo“.

Neatsakyti klausimai ir problemos

Lietuvos bendrojo ugdymo finansavimas taikant mokinio krepšelio principą yra dviejų modelių – finansavimo *per capita* ir švietimo čekio – derinys. Švietimo čekio požymis yra tėvų teisė rinktis mokyklą, tačiau ne visur esama įvairios pasiūlos (švietimo rinka) ir galimybės rinktis. Klasių ar mokyklų dydžio koeficientai krepšelio metodikoje yra kito modelio – mokyklų finansavimo taikant *per capita* principą – požymiai. Dėl to metodika prieštaringa – vienu metu remiamas ir mokinio pasirinkimas, kuris turėtų skatinti mokyklų įvairovę, konkurenciją, veiklos efektyvumą ir ugdymo kokybę, ir esamas mokyklų tinklas neatsižvelgiant į jo (ne)efektyvumą.

Antroji problema dažniausiai įvardinama kaip mokinio krepšelio metodikos netobulumas ir dėl taisyčių dažnai keičiami joje taikomi koeficientai, o tai trukdo mokykloms planuoti kitų metų lėšas. Už šios problemos slypi kita – valstybės dotacijos bendrajam ugdymui skyrimo būdo. Lėšos skiriamos ne pagal poreikius, bet pagal valstybės galimybes ar kitus kriterijus, todėl iš tiesų krepšelio metodika yra tik bendros valstybės dotacijos paskirstymo metodika. Keičiantis dotacijos dydžiui tenka keisti koeficientus. Toks „tobulinimas“ negali būti labai veiksmingas, nes Lietuvoje, lyginant su kitomis Europos valstybėmis, apskritai labai mažai lėšų skiriama vieno mokinio ugdymui. Geresnius ugdymo rezultatus, turėdamos panašų biudžetą, pasiekia tik trys Europos valstybės (žr. 10 pav.).

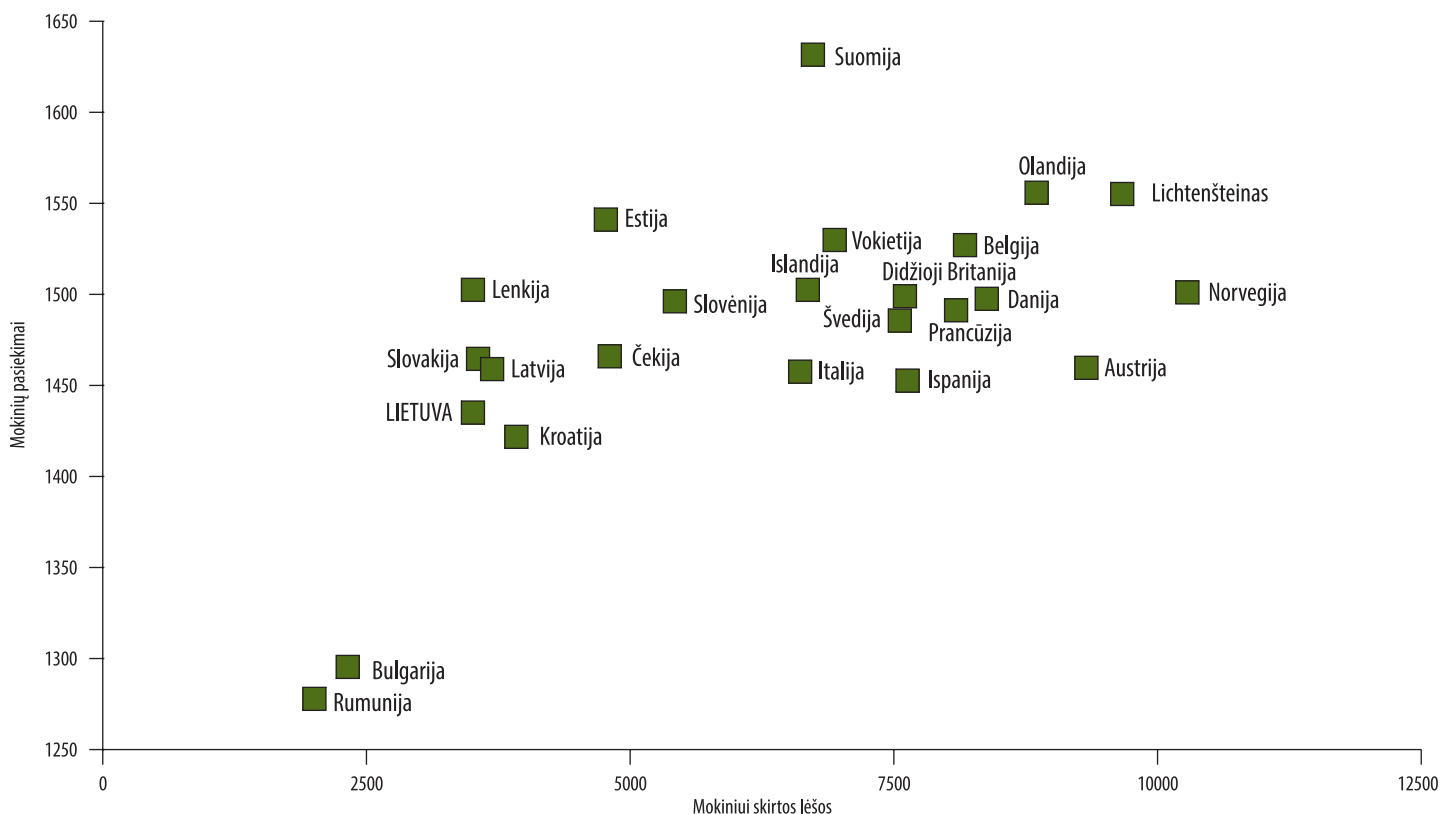
9 pav. Lėšų poreikio ugdymui mokykloje ar savivaldybėje remiantis mokinio krepšelio metodika apskaičiavimas

Paaiškinimas:

- lėšos mokykloms skiriamos ne pagal realų, bet pagal „sutartinių“ mokinių skaičių; šis gaunamas realų mokinių skaičių padauginus iš koeficientų, skirtų kompensuoti privalomo pamokų skaičiaus, klasių dydžio įvairių tipų vietovėse ir įstaigose ir specialiųjų ugdymosi poreikių lemiamus skirtumus;
- sutartinių mokinių skaičius dauginamas iš mokinio krepšelio dydžio, kurį lemia Vyriausybės tvirtinamas bazinės mėnesinės algos dydis ir bazinis mokinio krepšelio koeficientas, kurio pagrindinė dedamoji – vidutinis sąlyginis pedagogo tarifinis atlygis.

10 pav. Mokinių pasiekimų pagal PISA 2009 tyrimą (skaitymo, matematikos ir gamtamokslinio raštingumo balų suma) ir 2009 m. mokiniui tekusių lėšų (perskaičiuotų perkamosios galios standartais) ryšys Europos valstybėse

Duomenų šaltiniai: PISA 2009 duomenų bazė; Eurostatas

Trečioji problema – koeficientų gausa. Jais remiama arba kompensuojama:

- mokymasis tam tikroje klasėje atsižvelgiant į ugdymo plane numatytą ugdymo laiką;
- specialieji ugdymosi poreikiai;
- tautinių mažumų ugdymosi poreikiai;
- įvairios smulkesnės mokymo reikmės (apie 10);
- mokyklos, atsižvelgiant į jų dydį ir vietovės tipą.

Toks detalumas daro metodiką sunkokai suvokiamą ir vis sunkiau tobulinamą.

Ketvirtoji problema – su mokyklų dydžiu susietų koeficientų prieštaravimas:

- jie yra „laiptiniai“, tai yra suskirstantys mokyklas į kategorijas pagal mokinių skaičių (pavyzdžiui, nuo 51 iki 80 mokinių), todėl patekimą į kitą kategoriją ir nemažą mokyklai tenkančių lėšų pokytį gali lemti vieno mokinio atėjimas ar išėjimas;
- kuo mažesnės mokyklos ir klasės – tuo didesnis sutartinių mokinių skaičius ir vienam mokiniui tenkančios lėšos; tai naudinga savivaldybėms, negalinčioms ar nenorinčioms stambinti mokyklų ar klasių (2011 m. didžiųjų miestų savivaldybėse vienam mokiniui vidutiniškai teko 4 tūkst. litų, o Šalčininkų ar Neringos – 5,7 tūkst. litų, tai yra beveik 1/3 daugiau)².

Penktoji problema – ugdymo kaštų ir su mokytojų kvalifikacine kategorija susietų atlyginimų supynimas. Krepšelis pagal pirmą idėją turėtų skatinti didinti ugdymo kokybę, taigi ir aukščiau-

sių kategorijų mokytojų skaičiaus didėjimą mokykloje, tačiau tai yra mokyklai pavojinga ir nepatogi finansinė našta, nes šiems mokytojams priklauso didesni atlyginimai, o krepšelio metodika pagrįsta vidutinio sąlyginio pedagogo atlygio dydžiu.

Problemos skatina abejoti pačiu finansavimo taikant mokinio krepšelj principu. Tačiau galbūt pakaktų kūrybingiau pertvarkyti krepšelio lėšų paskirstymo metodiką, pavyzdžiui:

- atskirti paramą mokinio ugdymui (ugdymo kaštus) nuo paramos mokyklai ir savivaldybei;
- atsisakyti mokyklų ir klasių dydžio koeficientų, vietoj jų įvesti mokyklinio amžiaus gyventojų tankumo koeficientą, skirtą nevienodoms mokyklų sąlygoms kompensuoti; šią dotacijos dalį galėtų skirstyti savivaldybės – tai priverstų jas atsakingiau tvarkyti mokyklų tinklą ir gražintų teisingumo principą;
- mokyklų kontingento ir mokyklų darbo su juo skirtumams kompensuoti, be jau taikomo specialiųjų ugdymosi poreikių koeficiento, galėtų būti įvestas tėvų išsilavinimo lygio koeficientas; jis sukurtų sąlygas komplektuoti mažesnes klases ar teikti daugiau pedagoginės pagalbos;
- atlyginimų priedus už aukščiausias kvalifikacines kategorijas mokytojams mokėti tiesiai iš valstybės biudžeto – nes jos teikiama nacionaliniu lygmeniu;
- finansavimą sieti su švietimo kokybės gerinimu, pavyzdžiui, įsteigiant pažangos fondą originalioms idėjoms skatinti ar paramos fondą mokykloms, kurios dėl kokių nors priežasčių atsilieka, paremti.

² Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės ataskaita: *Mokinio krepšelio lėšų planavimo ir naudojimo vertinimas*. 2012 m. balandžio 3 d. Nr. FA-P-34-1-2.

PROFESINIO MOKYMO FINANSAVIMAS

Pagal Lietuvos Respublikos profesinio mokymo įstatymą profesinis mokymas finansuojamas iš:

- 1) valstybės biudžeto;
- 2) savivaldybių biudžetų;
- 3) Užimtumo fondo³;
- 4) socialinių partnerių lėšų;
- 5) kitų teisėtai gautų lėšų.

Pagal paskirtį lėšas, skirtas profesiniam mokymui, sudaro:

- 1) mokymo lėšos;
- 2) ūkio lėšos;
- 3) kompetencijų vertinimo lėšos;
- 4) materialinės paramos lėšos;
- 5) investicijų lėšos profesinio mokymo ir kvalifikacijų sistemų plėtrai;
- 6) profesinio orientavimo lėšos.

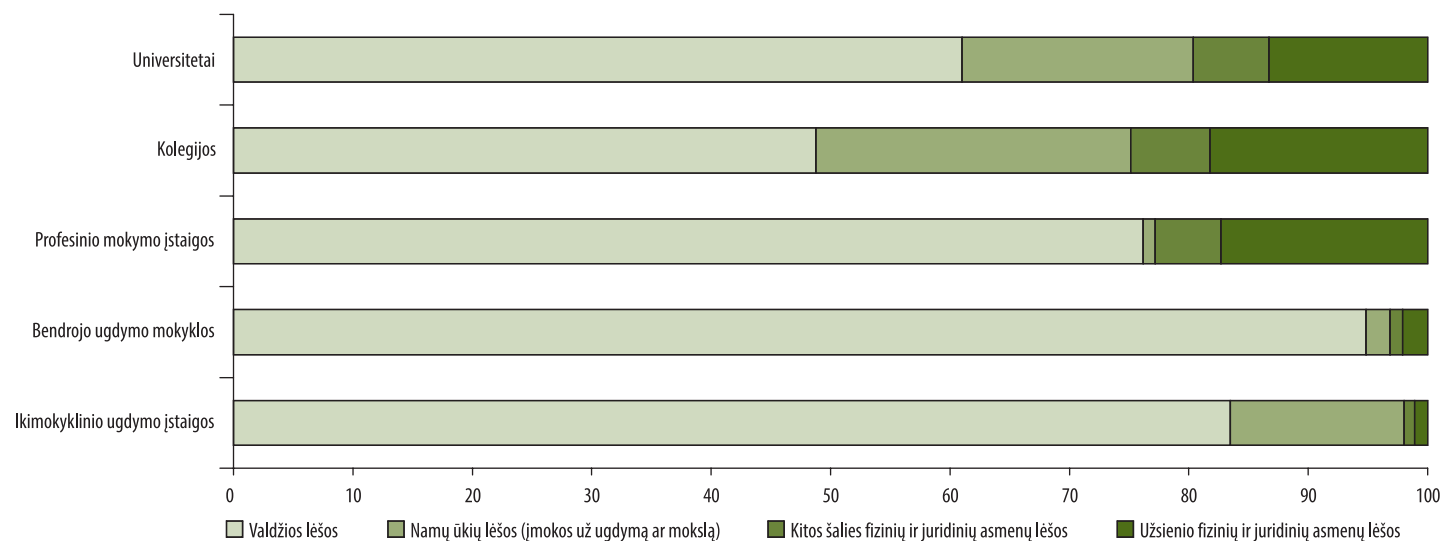
Aptariant profesinio mokymo finansavimo sistemą svarbu atkreipti dėmesį į tai, kad Lietuvoje yra dviejų statusų profesinis

mokymas – pirminis, skirtas pirmajai kvalifikacijai įgyti, ir tęstinis, kuris gali būti formalus arba neformalus ir yra skirtas asmens turimai kvalifikacijai tobulinti ar kitai (antrai, trečiai ir t. t.) kvalifikacijai įgyti. Jų finansavimo būdas skiriasi.

Pirminis profesinis mokymas finansuojamas iš valstybės biudžeto, tai yra valstybė garantuoja pirmosios profesinės kvalifikacijos įgijimą visiems to norintiems. Tęstinis profesinis mokymas turi būti vykdomas jį užsakančios įmonės ar įstaigos arba jį pasirinkusio asmens lėšomis, išskyrus kai kuriuos atvejus, pavyzdžiui, bedarbių arba įspėtų apie atleidimą asmenų mokymą, kurį valstybė finansuoja per Užimtumo fondą.

Oficialūs mokyklų lėšų ir pajamų duomenys rodo, kad šalies profesinio mokymo įstaigų pajamų iš mokesčių už mokslą dalis yra labai maža (4,1 proc.) – mažesnė už visų kitų tipų mokyklų, net bendrojo ugdymo (žr. 11 pav.). Profesinio mokymo įstaigas išlaiko valstybė (76 proc. lėšų), antras pagal svarbumą finansavimo šaltinis – ES struktūriniai fondai (apie 17 proc. lėšų), trečias – socialiniai partneriai ir kiti rėmėjai (apie 9 proc. lėšų).

11 pav. Mokyklų lėšų ir pajamų pasiskirstymas (proc.) pagal šaltinius 2012 m.

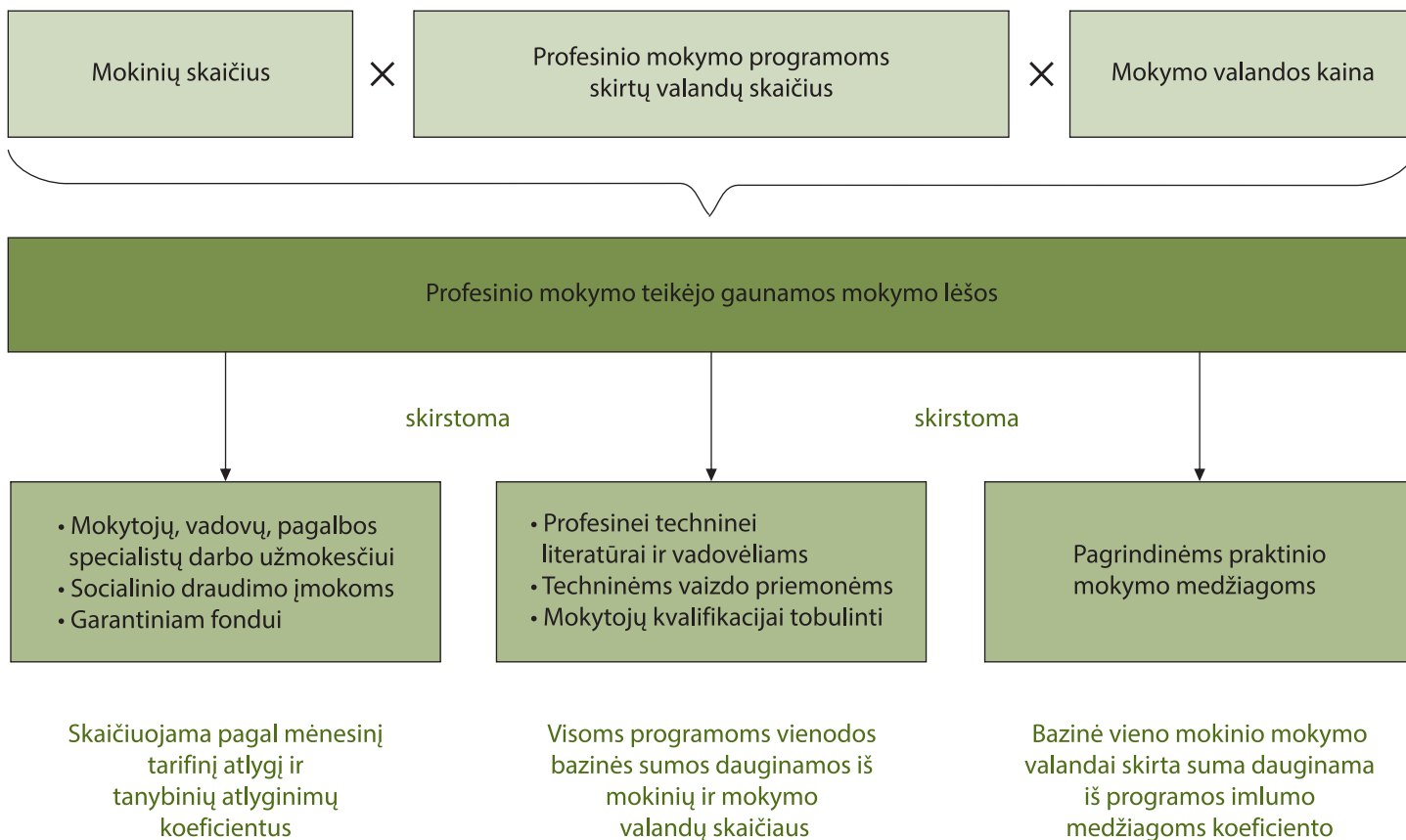
Duomenų šaltinis: LSD

Lėšos pirminiam profesiniam ir formaliajam tęstiniam mokymui skiriamos taikant mokinio krepšelio principą. Šis valstybės lėšų skirstymo principas taikomas ir skiriant ūkio lėšas toms mokykloms, kurių steigėja yra Švietimo ir mokslo ministerija, taigi profesinio mokymo sistemoje šiuo metu yra 2 rūšių krepšeliai – mokymo ir ūkio. Trečias krepšelis skiriamas mokiniui, kurie profesinio mokymo įstaigoje lygia greta įgyja ir bendrąjį išsilavinimą, bendrajam ugdymui. Šios lėšos skiriamos pagal bendrojo ugdymo mokinio krepšelio metodiką.

Profesinio **mokymo lėšos** jo teikėjams skiriamos vieno mokinio vienos profesinio mokymo valandos kainą dauginant iš formaliojo mokymo programai skirtų valandų skaičiaus ir mokinių skaičiaus (žr. 12 pav.). Pagrindinės dedamosios – mokymo valandos kainos – dydis metodikoje neapibrėžtas. Nurodyta, kad mokymo įstaigoje šios lėšos gali būti skirstomos profesijos mokytojų atlyginimams, jų kvalifikacijos tobulinimui ir socialiniam draudimui, vadovėliams ir kitai literatūrai, vaizdo priemonėms ir pagrindinėms mokymo medžiagoms⁴.

³ Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės ataskaita: *Mokinio krepšelio lėšų planavimo ir naudojimo vertinimas*. 2012 m. balandžio 3 d. Nr. FA-P-34-1-2.

⁴ *Profesinio mokymo lėšų skaičiavimo vienas mokiniui, kuris mokosi pagal formaliojo profesinio mokymo programą, metodika*. Patv. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012 m. liepos 4 d. nutarimu Nr. 824.

12 pav. Profesinio mokymo lėšų skaičiavimas vienam mokiniui remiantis metodikos aprašu⁵

Profesinio mokymo **ūkio lėšos** skiriamos ūkio darbuotojams išlaikyti, pastatų eksploatacijai, komunalinėms ir kitoms ūkio išlaidoms; jos turėtų būti ne mažesnės kaip 450 Lt per metus vienam mokiniui⁶. Nesant savivaldybių pavaldumo profesinio mokymo įstaigų, iš esmės visas viešasis finansavimas – ir mokymo, ir ūkio lėšos – joms skiriamas iš nacionalinės valdžios biudžeto.

Asmens **kompetencijoms vertinti** lėšų skiriama taikant Vyriausybės patvirtintą lėšų skaičiavimo vienam asmeniui metodiką. Lėšos skirstomos vadovaujantis Švietimo ir mokslo ministerijos nustatyta kompetencijų vertinimo lėšų paskirstymo tvarka.

Stipendijos ir materialinė parama. Mokiniais, kurie mokosi pagal profesinio mokymo programas siekdami įgyti pirmąją kvalifikaciją, ir vidaus reikalų profesinio mokymo įstaigų mokiniams Vyriausybės nustatyta tvarka gali būti mokamos stipendijos ir teikiama kita materialinė parama. Stipendijų fondas Vyriausybės patvirtinta tvarka skaičiuojamas 70-čiai procentų dieninio skyriaus mokinių numatant 0,76 bazinės socialinės išmokos (BSI) dydžio stipendiją⁷. Mokykloms palikta teisė susieti stipendijos dydį su mokymosi rezultatais, tačiau stipendija negali būti mažesnė kaip 0,27 ir didesnė kaip 0,76 bazinės socialinės išmokos.

2011–2012 m. stipendijas gavo 70 proc., 2013–2013 m. m. –

63,2 proc. profesinio mokymo įstaigų mokinių (LSD duomenys). 1 proc. gavo didesnes už bazinę socialinę išmoką (130 Lt) stipendijas. Stipendija neskiriama nepažangiems mokiniams, jos mokėjimas gali būti nutraukiamas kaip nuobauda. Specialiųjų poreikių mokiniams, siekiantiems įgyti pirmąją kvalifikaciją ir negaunantiems stipendijos, teisės aktų nustatyta tvarka skiriamas maitinimas ir teikiama kita materialinė parama.

Mokestis už mokymą. Profesinio mokymo įstaigos gali teikti mokamas mokymo paslaugas. Pagal profesinio mokymo įstatymą, užmokesčio už neformalųjį profesinį mokymą valstybinėse profesinėse mokyklose – biudžetinėse įstaigose – dydį nustato mokyklos steigėjas, kitose – dalyvių susirinkimas (savininkas). Profesinės mokymo įstaigos teikiamos nenumatytos profesinio mokymo programose papildomos praktinio mokymo priemonės ir mokymo(si) paslaugos (konsultacijos, kursai ir kt.) yra mokamos. Užmokesčio už teikiamas paslaugas dydį nustato profesinio mokymo įstaigos vadovas, suderinęs su mokymo įstaigos taryba. Jau minėta (žr. 11 pav.), kad tokiu būdu profesinės mokyklos surenka labai nedaug lėšų.

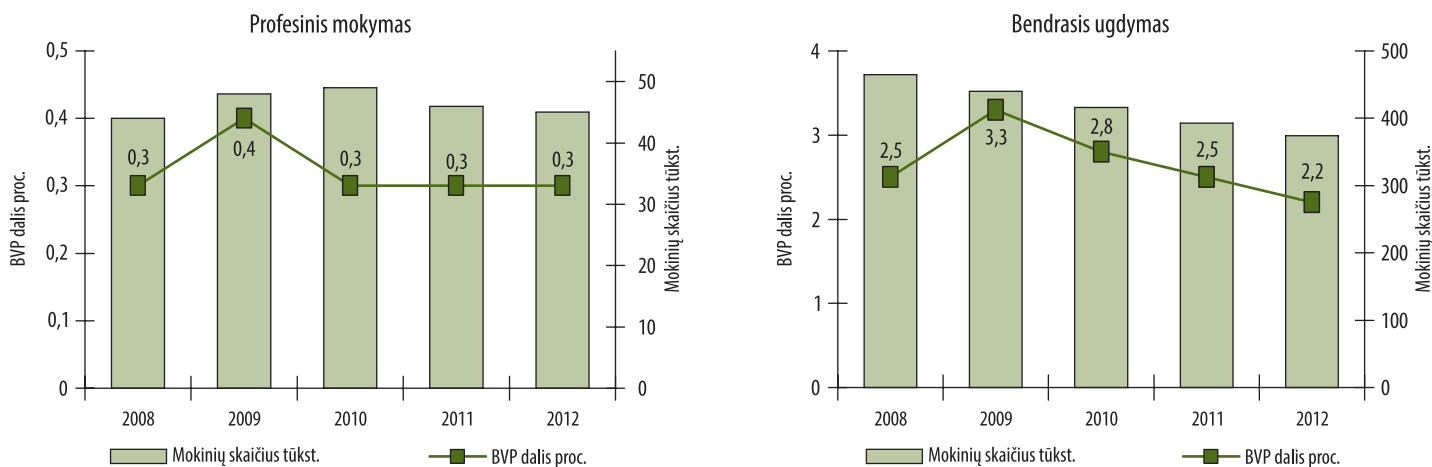
Lyginant su bendruoju ugdymu, profesinio mokymo finansavimo padėtis pastaraisiais metais buvo geresnė (žr. 5 ir 13 pav.).

⁵ Profesinio mokymo lėšų skaičiavimo vienam mokiniui, kuris mokosi pagal formaliojo profesinio mokymo programą, metodika. Patv. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012 m. liepos 4 d. nutarimu Nr. 824.

⁶ Profesinių mokyklų, vykdančių pagrindinį profesinį mokymą, ūkio lėšų skaičiavimo tvarka. Patv. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2003 m. gruodžio 24 d. įsakymu Nr. ISAK-1887.

⁷ Dėl stipendijos mokėjimo ir materialinės paramos skyrimo mokiniui, kuris mokosi pagal profesinio mokymo programas siekdamas įgyti pirmąją kvalifikaciją, tvarkos aprašo patvirtinimo. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2011 m. liepos 13 d. nutarimas Nr. 860.

13 pav. Valstybės ir savivaldybių biudžetų išlaidų kaip bendrojo vidaus produkto dalies (proc.) profesiniam mokymui ir bendrajam ugdymui ir mokinių skaičiaus kaita

Duomenų šaltinis: LSD

AUKŠTOJO MOKSLO STUDIJŲ FINANSAVIMAS

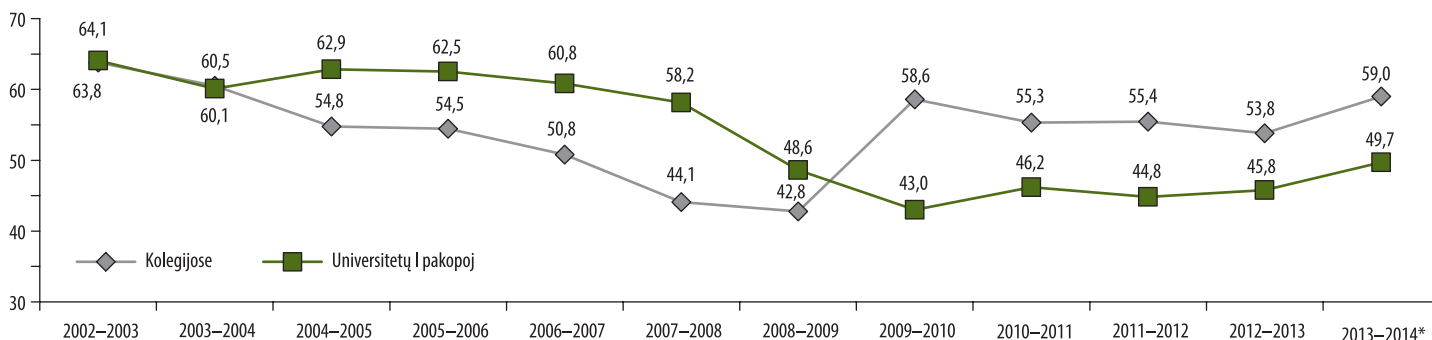
Studento krepšelio principas finansuojant aukštąjį mokslą taikomas nuo 2009 m. Jo paskirtis šiek tiek kitokia nei bendrojo ugdymo krepšelio: mokinio krepšelis skiriamas kiekvienam mokiniui siekiant užtikrinti švietimo prieinamumą ir teisingą lėšų mokymuisi paskirstymą, o studijų krepšelių skaičius yra ribotas, ir pagrindinė jų paskirtis – laiduoti valstybės paramą geriausiems abiturientams ir gerinti studijų kokybę skatinant aukštojo mokslo įstaigų konkurenciją.

Studento krepšelis pakeitė anksčiau taikytą planinio aukštųjų mokyklų programų finansavimo principą – šiuo metu valstybės lėšos skirstomos studijų sritims atsižvelgiant į valstybės ūkinės, socialinės ir kultūrinės plėtros poreikius ir valstybės finansines galimybes; preliminarus valstybės finansuojamų studijų vietų skaičius kiekvienoje srityje pranešamas iš anksto. Kiek valstybės finansuojamų vietų bus konkrečioje aukštojoje mokykloje, lemia stojančiųjų pasirinkimai. Stojantieji dėl pasirinktų vietų konkuruoja vieni su kitais remiantis vidurinio ugdymo programos baigimo rezultatais. Galutinis valstybės finansuojamų

pirmosios pakopos ir vientisųjų studijų vietų, į kurias priimami studentai, skaičius ir jų pasiskirstymas tarp aukštųjų mokyklų ir studijų sričių tvirtinamas tada, kai paaikėja stojančiųjų pasirinkimai.

Stojančiųjų pasirinkimai ne visai atitinka šalies poreikius, todėl nuo 2012 m. dalis studentų priimami studijuoti į tikslines studijų vietas – studijų programas, rengiančias valstybei reikalingus specialistus, pavyzdžiui, policininkus, visuomenės sveikatos specialistus ir kai kuriuos kitus. Studijavęs tikslinėje vietoje asmuo turi trejus metus atidirbti pagal įgytą specialybę, o būsimasis darbdavys – prisidėti finansuojant būsimąjį darbuotojo studijas. Priimant finansavimo sprendimus atsižvelgiama į specialistų poreikį sektoriaus ar regiono plėtrai, aukštosios mokyklos siūlomų studijų kokybę ir pastangas pritraukti studentus, taip pat valstybės finansines galimybes. Norinčios gauti tikslinių studijų vietų aukštosios mokyklos turi pagrįsti savo teikiamų studijų išskirtinumą ir susitarti su darbdaviais dėl būsimųjų specialistų poreikio ir įdarbinimo.

14 pav. Studentų, priimtų į pirmą kursą į valstybės finansuojamas studijų vietas, dalis (proc.)⁸ universitetuose ir kolegijose

Duomenų šaltinis: LSD

⁸ Preliminarūs – LAMA BPO – duomenys.

Siekiant kompensuoti galimybių gauti valstybės finansavimą skirtumus, galinčius atsirasti dėl nevienodai gero bendrojo ugdymo mokyklų darbo, lemiančio brandos egzaminų rezultatus, taikomas studijų krepšelių gaunančiųjų rotacijos principas. Pagal šį principą studentas praranda valstybės finansavimą, jei po ne rečiau kaip kartą per metus atliekamos žinių patikros jo studijų rezultatų vidurkis yra daugiau kaip 20 procentinių punktų mažesnis negu aukštosios mokyklos atitinkamos studijų programos ir formos to paties kurso studijuojančiųjų atitinkamo laikotarpio studijų rezultatų vidurkis. Norėdamas toliau studijuoti jis turi mokėti aukštosios mokyklos nustatytą studijų kainą, o jo valstybės finansuojamą vietą užima geriausiai valstybės nefinansuojamoje vietoje besimokantis asmuo.

Geriausiems valstybės nefinansuojamiems studentams valstybė kompensuoja sumokėtą studijų kainą.

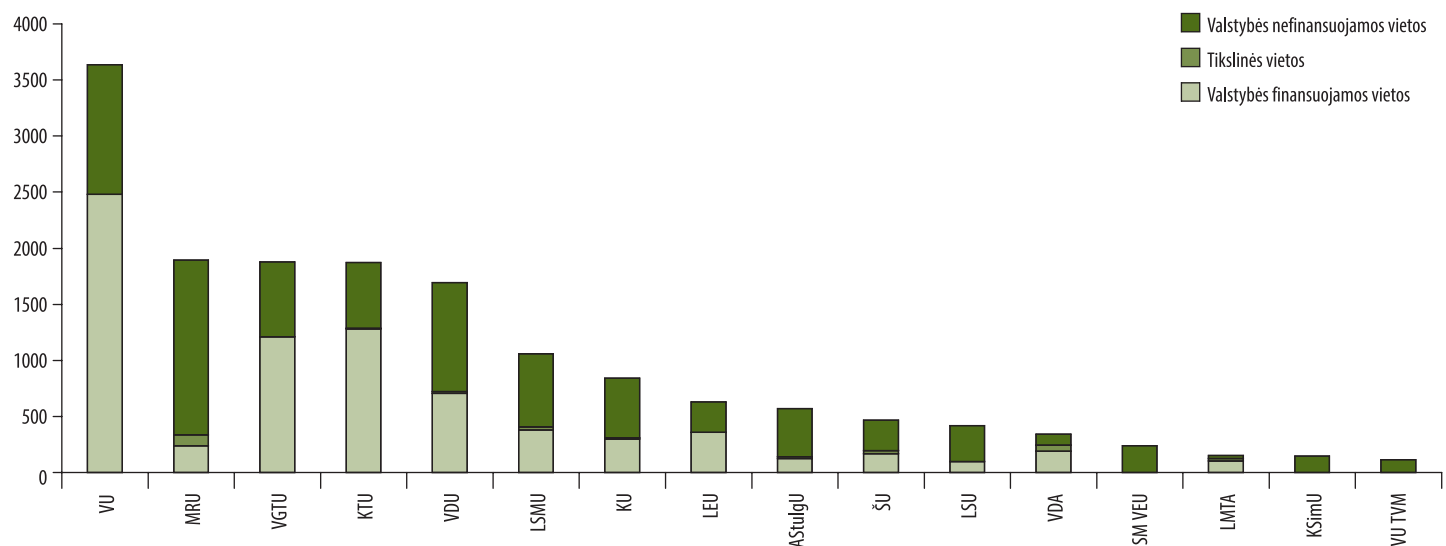
Kompensacijos skiriamos pabaigus pirmuosius dvejus studijų metus ir pabaigus studijas, jas gauna 4–5 proc. valstybės nefinansuojamų studentų.

Siekiant padidinti studijų prieinamumą, valstybės nefinansuojami studentai studijų kainai padengti iš komercinio banko gali gauti valstybės remiamą paskolą. Šios paskolos yra 3 rūšių:

- studijų kainai sumokėti (ne didesnė kaip aukštosios mokyklos nustatyta metinė studijų kaina),
- gyvenimo išlaidoms (iki 25 BSI, šiuo metu 3 250 Lt);
- dalinėms studijoms užsienyje (iki 60 BSI, šiuo metu 7 800 Lt).

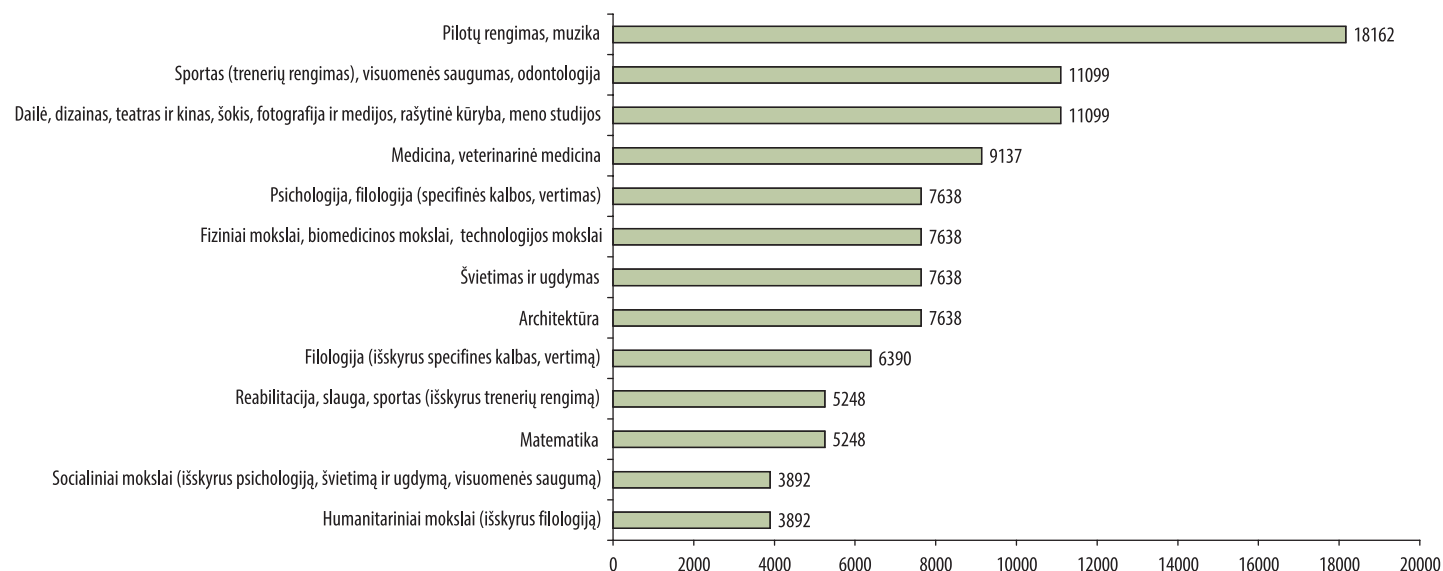
Maksimali paskolos suma per visą studijų laikotarpį – 50 tūkst. Lt, grąžinimo terminas – 15 metų, grąžinimo pradžia – metai po studijų baigimo ar nutraukimo.

15 pav. Studentų, 2013 m. priimtų į pirmosios pakopos arba vientisąsias studijas, skaičius pagal universitetus

Duomenų šaltinis: LAMA BPO

16 pav. Studentų, 2013 metais priimamų į aukštąsias mokyklas, norminės universitetinių studijų kainos⁹

⁹ Patvirtinta Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2013 m. sausio 10 d. įsakymu Nr. V-21.

Studento krepšelio principo poveikis aukštojo mokslo sistemai yra keleriopas:

- subalansuota valstybės finansuojamų studijų apimtis (studijų vietų skaičius) ir valstybės finansinės galimybės – iki reformos valstybės lėšomis buvo dengiama tik apie 47 proc. nustatytos studijų kainos universitetuose ir 90 proc. – kolegijose, po reformos įstojusį studentų studijų kaina dengiama 100 proc.;
- vidutinė vienam universitetų studentui tenkančių valstybės lėšų suma padidėjo nuo 7,2 tūkst. 2010 m. iki 9,7 tūkst. 2012 m. (žr. 5 pav.);
- reforma suteikė galimybę gauti valstybės finansavimą gabiems neatsižvelgiant į tai, kokia studijų forma jie studijuoja;
- studentų pasirinkimai ne visais atvejais atitikdavo šalies poreikius, todėl teko koreguoti krepšelių skirstymo tvarką papildant rinkos principus tiksliniu valstybės finansavimu nepopuliarioms, bet svarbioms specialybėms;
- aukštosios mokyklos smarkiai diferencijavosi pagal patrauklumą stojantiesiems ir gautų krepšelių skaičių – dėl to vienos sustiprėjo, o kitoms dėl studentų skaičiaus mažėjimo gresia sunykimas (žr. 15 pav.);

- skirtingos studijų kainos (žr. normines 2013 m. universitetinių studijų kainas 16 pav.) pakoregavo mokamų studijų pasirinkimus – pigesni socialiniai mokslai yra gerokai populiariausi už fizinius, tai palanku daug socialinių mokslų specialybių turintiems populiariausiems universitetams;
- skirtingas studijų universitetuose ir kolegijose patrauklumas taip pat turėjo įtakos mokamų studijų pasirinkimui šiose mokyklose – 2012–2013 m. m. valstybės finansuojamose vietose mokėsi 45,8 proc. universitetų ir 53,8 proc. kolegijų pirmakursių, nors iki 2009 m. padėtis buvo priešinga (žr. 14 pav.);
- studijų kainas nusistato pačios aukštosios mokyklos, finansavimas atitinka realius kaštus; tai sudaro prielaidas studijų kokybei gerinti, tačiau kartu kurį laiką lėmė didėjantį valstybės lėšų poreikį.

Aukštajam mokslui išlikę su finansavimu susiję iššūkiai – „balansavimo krepšeliais“, tai yra studentų pasirinkimo, ir valstybės poreikių derinimas, ir apsisprendimas dėl mažų ir nepopuliarių, todėl sunkiai išsilaikančių universitetų likimo, taip pat finansavimo susiejimas su studijų kokybės gerinimu.

NEFORMALIOJO VAIKŲ ŠVIETIMO FINANSAVIMAS

Šiek tiek lėšų neformaliajam švietimui, papildančiam bendrąsias pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo programas, valstybė skiria per bendrojo ugdymo mokinio krepšelį. Rekomenduojama suma, kurią turi teisę paskirstyti savivaldybės, šiuo metu yra 5 Lt vienam vaikui per mėnesį. Lyginant su 2009 m., ši suma sumažėjusi 4 kartus (žr. 3 lentelę kitame psl.). Kitą dalį šio ugdymo kaštų turi dengti mokyklų steigėjai – savivaldybės – ir mokinių tėvai.

Nors valstybės numatyta suma yra labai nedidelė, dalis savivaldybių ir jos nepanaudoja. 4 lentelėje pateikti duomenys rodo, kokioms reikmėms perskirstytos lėšos savivaldybėse, kurios neformaliajam vaikų švietimui skyrė tik iki 15 proc. rekomenduotos sumos.

Atsižvelgiant į tai, kad neformalusis ugdymas yra svarbus vaikų savižiniai, saviraiškai, saviugdai ir socializacijai, tačiau jame dalyvauja tik apie 1/5 mokyklinio amžiaus vaikų ir ne kiekviena šeima gali už jį mokėti, svarstomos galimybės mokinio krepšelio principą taikyti ir šiam švietimui finansuoti. Tikimasi, kad toks finansavimo modelis padės didinti neformaliojo vaikų švietimo įvairovę, sudarys sąlygas pagerinti materialinę bazę, o drauge ir kokybę. Taip pat galbūt išsispresčius šiuo metu dėl neformaliojo ugdymo mokyklų finansavimo kylantys konfliktai tarp šias mo-

kyklas išlaikančių savivaldybių ir kitų savivaldybių, kurių vaikai jas lanko.

Šiuo metu Ugdymo plėtotės centras baigia vykdyti projektą „Pasirenkamojo vaikų švietimo finansavimo modelio sukūrimas ir išbandymas savivaldybėse“. Pagal šį modelį pasirenkamas vaikų ugdymas skirstomas į:

- neformalųjį vaikų ugdymą, kurio tikslas – ugdyti vaiko gyvenimo įgūdžius, asmenines, socialines kompetencijas; jo programos gali vykdyti neformaliojo vaikų švietimo mokyklos ir kitos švietimo įstaigos, laisvieji mokytojai, kiti švietimo teikėjai;
- formalųjį švietimą papildantį vaikų ugdymą pagal formalizuotas programas, skirtas sistemingai gerinti tam tikros srities žinias, gebėjimus ir įgūdžius ir suteikti asmeniui papildomų dalykinių kompetencijų; jo programos gali vykdyti muzikos, dailės, menų, sporto ir kitos mokyklos.

Numatoma, kad valstybė turėtų skirti lėšų ne įstaigoms, bet akredituotoms programoms, kurias pasirinkdami vaikai gautų po 15 Lt mėnesiui. Pridėjus dabar skiriamus 5 Lt, susidarytų apie 20 Lt vaikui. Modelio bandymas 4-iose projektinėse savivaldybėse parodė, kad jis padidino ir pasirenkamojo vaikų ugdymo pasiūlą, ir norą jį rinktis.

3 lentelė. Mokymo reikmių ir joms rekomenduojamų skirti bendrojo ugdymo mokinio krepšelio lėšų kitimas 2003–2012 m.

Mokymo reikmės	Metai									
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Vadovėliams, Lt/mok./m.	31,5	34,5	41,4	50	65,1	76,1	71,9	70	70	70
Mokymo priemonėms, Lt/mok./m.	6,3	6,9	8,3	9,5	12,4	13,8				
Pedagogų kvalifikacijai tobulinti, Lt/sut. mok./m.	13,4	14,6	24,4	24,4	24,4	27,2	19	19	19	19
Pedagoginėms psichologinėms tarnyboms, Lt/sut.mok./m.			7,2	10,9	13,1	14,6	20,2	19	19	19
Mokinių pažintinei veiklai, Lt/mok./m.				3,7	7,3	8,1	6,9	10,4	10,4	10,4
Mokinių profesiniam orientavimui, Lt/mok./m.					3,7	4,2	3,5			
Brandos egzaminams organizuoti ir vykdyti, Lt/mok./m.							5,8	5,8	5,8	5,8
Profesinės linkmės moduliams finansuoti, Lt/mok./m.							3,8	3,8	3,8	3,8
IKT diegti ir naudoti, Lt/mok./m.								20	20	20
Bendrojo ugdymo mokyklų išorės vertinimui, Lt/mok./m.								3,8	3,8	3,8
Neformaliajam švietimui, Lt/mok./mėn.				7,8–12,4	9,42–14,9	9,42–14,9	18,7–21,9	5	5	5

4 lentelė. Mokinio krepšelio lėšų naudojimas tose savivaldybėse, kurios 2012 m. neformaliajam vaikų švietimui skyrė mažiausią rekomenduojamas sumas dalį

	Savivaldybės pavadinimas	Neformaliajam vaikų švietimui panaudotų lėšų dalis (proc.)	Reikmės, kurioms lėšų panaudota daugiau, nei rekomenduojama
1.	Neringos savivaldybė	0	Pažintinei veiklai – 361 proc.
2.	Panevėžio r.	6	Pedagoginėms psichologinėms tarnyboms – 194 proc. Vadovėliams – 178 proc.
3.	Jurbarko r.	6	Pedagoginėms psichologinėms tarnyboms – 112 proc.
4.	Kauno r.	7	Vadovėliams – 124 proc.
5.	Radviliškio r.	7	Vadovėliams – 114 proc. IKT diegti ir naudoti – 141 proc.
6.	Vilniaus m.	10	Profesinės linkmės moduliams – 209 proc.
7.	Šalčininkų r.	10	Vadovėliams – 194 proc.
8.	Lazdijų r.	10	Pedagoginėms psichologinėms tarnyboms – 187 proc.
9.	Trakų r.	12	Brandos egzaminams – 194 proc. Pedagoginėms psichologinėms tarnyboms – 133 proc.
10.	Biržų r.	15	Pažintinei veiklai – 156 proc. Pedagoginėms psichologinėms tarnyboms – 170 proc. Mokyklų išorės vertinimui – 188 proc.

LITERATŪRA

Gulbinas T., Balvočiūtė R. *Profesinio rengimo įstaigų finansavimo ir ekonominio gyvybingumo teoriniai aspektai*. Kn.: *Ekonomika ir vadyba: aktualijos ir perspektyvos*. 2008, 4(13), p. 154–164.

Hess F. M. *A Market for Knowledge?* Handbook of Education Policy Research. Ed. by Sykes G., Schneider B., Plank D. N. ERA, Routledge publishers.

Ladd H. D., Fiske E. B. *Weighted Student Funding in the Netherlands: A Model for the U.S.?* *Journal of Policy Analysis and Management*, Summer issue, 2011, 30 (3), p. 470–498.

Levin H. M. *A Comprehensive Framework for Evaluating Educational Vouchers*. Educational Evaluation and Policy Analysis. 2002, Vol. 24, No. 3, p. 159–174.

Patrinos H. A. *Private Education Provision and Public Finance: The Netherlands. Policy Research Working Paper 5185*. The World Bank Human Development Network Education Team, 2010. <http://library1.nida.ac.th/worldbank/fulltext/wps05185.pdf>.

Plikšnys A. *Education funding and payment system in Lithuania*.

Kn.: *Transparency in Education in Eastern Europe*. Open Society Institute, 2009.

Sjunnesson J. *School Vouchers in Sweden*. Policy Review No 5 by Centre for Civil Society, New Delhi, 2012. <http://sjunne.com/2012/09/21/school-vouchers-in-sweden/>.

West E. G. *Education Vouchers in Practice and Principle: A World Survey*. The World Bank, 1996.

Witte J. F. *Vouchers*. Handbook of Education Policy Research. Ed. by Sykes G., Schneider B., Plank D. N. ERA, Routledge publishers.

Zabulionis A. *Švietimo finansavimo aspektai: čekiai, vaučeriai, krepšeliai*. VU Filosofijos fakulteto Švietimo politikos centras, 2001.

Zabulionis A. *Švietimo finansavimas*. Kn.: Želvys R., Būdienė V., Zabulionis A. (Red.) *Švietimo politika ir monitoringas*. Vilnius: Garnelis, 2003.

Zaleckienė L., Šaparnis G. *Mokinio krepšelio įtaka bendrojo lavinimo mokyklų veiklos organizavimui*. Kn.: *Jaunųjų mokslininkų darbai*, 2006, Nr. 2 (9).

ŠVIETIMO PROBLEMOS ANALIZĖ – Švietimo ir mokslo ministerijos leidinių serija, skirta politikams, savivaldybių švietimo padalinių specialistams ir plačiajai visuomenei, nušviečianti kylančias ir sprendžiamas švietimo problemas. Serijoje „Švietimo problemos analizė“ pateikiama glausta, konkreti ir aktuali švietimo sistemos funkcionavimo problemų analizė. Leidiniai skelbiami internete adresu http://www.smm.lt/svietimo_bukle/analizes.htmweb/lt/teisine-inforamcija/tyrimai-analizes/leidiniai-svietimo-problemos-analize ir portale Emokykla.

Pasiūlymus, pastabas ar komentarus prašome siųsti Švietimo ir mokslo ministerijos Strateginių programų biuro vedėjui Ričardui Ališauskui (el. p. Ricardas.Alisauskas@smm.lt).

Autorius, norinčius publikuoti savo parengtas analizes serijoje „Švietimo problemos analizė“, prašome kreiptis į Švietimo ir mokslo ministerijos Strateginių programų biuro vyriausiąją specialistę Jūratę Vosylytę-Abromaitienę (el. p. Jurate.Vosylyte-Abromaitiene@smm.lt, tel. (8 5) 219 1121).

Analizę parengė dr. Vaiva Vaicekauskienė, Nacionalinės mokyklų vertinimo agentūros Politikos analizės skyriaus metodininkė.

Konsultavo: Aidas Aldauskas, Švietimo ir mokslo ministerijos Švietimo kokybės ir regioninės politikos departamento direktorius; Vaida Balkuvienė, Švietimo ir mokslo ministerijos Mokslo ir studijų ekonomikos skyriaus vedėja; Ilona Grigaravičienė, Švietimo ir mokslo ministerijos Ikimokyklinio ir pradinio ugdymo skyriaus vyriausioji specialistė; ŠMM Profesinio mokymo skyrius.

ŠVIETIMO FINANSAVIMAS: KIEK, KAM IR KAIP

Redaktorė *Mimoza Kligienė*
Maketuotojas *Gintautas Vaitonis*

2013-12-13. Tir. 1 800 egz.

Išleido Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos Švietimo aprūpinimo centras, Geležinio Vilko g. 12, LT-01112 Vilnius
Spausdino UAB „Lodvila“, Sėlių g. 3A, LT-08125 Vilnius

ISSN 1822-4156